

АҲОЛИНИНГ ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШДА СИЁСИЙ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИНГ ЎРНИ

Бобоходжаев Рашиджон Хашимович

*Тошкент давлат транспорт университети,
филология фанлари номзоди, доцент*

Аннотация: Мақолада Ўзбекистонда ислохотлар самараси натижасида аҳолининг ижтимоий -сиёсий фаоллиги масаласи бу борада олиб борилаётган ишлар, инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегияси доирасида шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқларни таъминлаш борасида мақсадли чоралар амалга оширилаётганлиги юртимизда кечаётган улкан ўзгаришлар ва янгиланишлар даврида аввало аҳолининг ижтимоий саводхонлиги масаласи, ҳимоя қилиш, Соҳада амалга оширилаётган ислохотлар инсон ҳаёти, дунёқараши, турмуш тарзи каби масалалар таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Миллий стратегия, ислохот, аҳоли, ижтимоий -сиёсий, тараққиёт, фуқаролик, жамият, муносабат, маданият.

Annotation: The article examines the issue of social and political activity of the population as a result of successful reforms in Uzbekistan. It highlights the ongoing efforts in this area, as well as the implementation of targeted measures to ensure personal, political, economic, social, and cultural rights within the framework of the National Strategy of the Republic of Uzbekistan on Human Rights. In the context of the era of major changes and renewal in our country, the article also addresses the importance of improving the population's social awareness and protection mechanisms. The reforms in this sphere are analyzed through their impact on people's lives, worldviews, and lifestyles.

Keywords: National strategy, reform, population, socio-political, development, citizenship, society, relations, culture.

Ўзбекистонда ислохотлар самараси ўларок, инсон қадрини улуғлашга қаратилган қатор ишлар амалга оширилди. Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегияси доирасида шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқларни таъминлаш борасида мақсадли чоралар амалга оширилмоқда. Бу борада амалга оширилган ислохотларни таҳлил қилар эканмиз, энг аввало, шунини қайд этиш лозимки, инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро стандартлар миллий қонунчиликка ва ҳуқуқни қўллаш амалиётига тизимли ҳамда босқичма-босқич имплементация қилинмоқда. Бугунги кунда Ўзбекистон томонидан ратификация қилинган 80 дан ортиқ инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари соҳасидаги халқаро ҳужжатлар нормалари, шу жумладан БМТнинг 7 та асосий шартномалари ва 4 факультатив протоколлари қоидалари миллий қонунчиликда ўз аксини топмоқда. Инсон ҳуқуқлари бўйича

асосий халқаро шартномаларга қўшилиш инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг самарали миллий тизимини яратишга хизмат қилди. Хусусан, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасини тартибга солишга қаратилган 12 та Конституцион қонунлар, 18 та кодекслар ва 700 дан ортиқ қонунлар қабул қилинди. Шуниси эътиборга лойиқки, амалга оширилган ислохотлар туфайли Ўзбекистонда аҳолининг ижтимоий-сиёсий саводхонлиги ва эркинликларини таъминлаш масалалари нафақат давлат, балки бутун жамият назорати остидадир. Фуқаролик жамияти институтлари амалдаги қонунчилик доирасида уни такомиллаштиришда, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари ҳуқуқларининг жамоатчилик мониторингини олиб боришда, ахборот-маърифий фаолиятда, шунингдек, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро мажбуриятларни бажариш бўйича даврий миллий ва муқобил маърузалар тайёрлашда фаол иштирок этмоқда.

Мамлакатимизда давлат ва жамиятнинг ўзаро ҳамкорлиги, миллатлараро мулоқот ва маданиятлараро алмашинув масалаларига оид ислохотлар жараёни кечмоқда. Шу боис ҳам «Юртимизда ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти, эркин бозор муносабатлари ва хусусий мулк устуворлигига асосланган иқтисодий куриш, халқимиз учун тинч, обод ва фаровон ҳаёт барпо этиш, Ўзбекистоннинг халқаро майдонда муносиб ўрин эгаллашида мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилмоқда»[1] деб таъкидлангани ҳам бежиз эмас эди. Давлат ва жамиятнинг мутаносиб ва уйғун ўзаро ҳамкорлиги бундай жамиятни шакллантириш ва унинг ҳокимият фаолияти устидан назоратини ўрнатиш учун фуқаролик жамиятини давлатдан ажратишга қаратилган ислохотларни давом эттиришни тақозо этади. Замонавий демократия нуфузли ва уюшган фуқаролик жамиятидан ажралмасдир.

Фуқаролик жамиятининг юқори даражадаги автономлиги ва ўзини-ўзи ташкил этиши мавжуд муаммоларни тез ҳал этишнинг кафолати бўлиши мумкин. Шу билан бирга, бу жамият ва шахсни давлат чегарасини бузиш ва ҳуқуқбузарликлардан ҳимоя қилишнинг тўлиқ кафолатидир. «Фуқаролик жамияти институтлари, шу жумладан жамоат бирлашмалари ва бошқа нодавлат нотижорат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, оммавий ахборот воситалари фуқаролик жамиятининг асосини ташкил этади. Фуқаролик жамияти институтларининг фаолияти қонунга мувофиқ амалга оширилади»[2].

Давлат жамият ва хусусий сектор учун ишончли ҳамкор бўлиши керак. Ўзаро манфаатдорлик ва бир-бирини тўлдириш давлат ва жамият ўртасидаги «келишув»нинг асоси бўлиши керак. Жамиятнинг турли соҳалардаги ҳаётий фаолияти учун тўсиқсиз ва тенг рақобат шароитларини таъминловчи қонунчилик базасини таъминлаш давлатнинг шарафли бурчидир. Давлат, шу жумладан марказий ҳокимият ҳам, маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш органлари ҳам ўз органларининг функцияларини имкон қадар нодавлат ташкилотларга бериши керак. Бундай муносабатларни шаклланишида тўғри ташкил этилган сиёсат ва юксак даражадаги сиёсий маданият муҳим ўрин тутди.

Сиёсат турли даражадаги сиёсат субъектлари ўртасидаги мавжуд муносабатларни, муносабатни, ҳаракатни, ўзгартириш ёки модернизатсия қилиш имкониятини назарда тутди. Бинобарин, сиёсий маданият сиёсий жараёнга маълум баҳо бериш билан бирга сиёсий тизимни юритиш ва юритишнинг асосий тамойиллари ва қоидаларини ифодаловчи муносабатлар, эътиқод ва туйғуларнинг йиғиндиси бўлиб, бошқача айтганда, сиёсий маданиятдир. 18-асрда немис файласуфи Иоганн Гердер, «Сиёсий маданият» атамасини биринчи марта ишлатиб, у шундай ёзган эди: «Қадимги юнон донишмандларининг аксарияти халқ етакчилари, қиролларнинг маслаҳатчиси, бош қўмондонлар сифатида давлат лавозимларини эгаллаганлар, бундай таниқли арбоблар, аристократлар фақат сиёсий маданиятни юзага келтириши ва қуйи табақаларга фаол таъсир кўрсатиши мумкин эди»[3].

Ҳуқуқий маданиятни шакллантириш жараёнининг асосий вазифалари фуқароларда қонунга ижобий муносабатни шакллантириш, давлат ва жамият олдидаги ҳуқуқ ва мажбуриятларини билишдан иборат. Бугун бизга ҳар куни ўзгариб турадиган барча янги тенденциялар керак. Замонавий дунёда мамлакатнинг жадал ривожланишининг шарт, энг аввало, қонун устуворлигини шакллантиришдир. Чунки бу нафақат ҳуқуқ ва эркинликларнинг кафолати, балки мамлакат сармоявий жозибадорлигининг асосий мезони ҳамдир. Бироқ, бу жараёни халқнинг ҳуқуқий маданияти шаклланмасдан ва ривожлантирмасдан туриб амалга ошириш мумкин эмас. А.Ф.Никитин «Ҳуқуқий маданият», тушунчасига таъриф бериб, унинг моҳиятини очиқ берар экан, уни бино шаклида тасаввур этишни таклиф этади ва бу бино 3 қаватдан иборат деб кўрсатади. Бинонинг биринчи қаватига ҳуқуқий билимлар ва улардан фойдалана олишни жойлаштиради. Иккинчи қаватга ҳуқуққа бўлган муносабатни ва ниҳоят учинчи қаватга ҳуқуқий мазмунга эга бўлган вазиятларда шахснинг фаолияти ва ҳуқ – атворни киритади. Бу уйнинг пойдеворини уни ахлоқий ва мафкуравий, сиёсий қарашлар, эътиқодлар ташкил этади»[7].

Ўзбекистон аҳолининг ҳуқуқий онгини кенгайтиришнинг асоси барча ижтимоий гуруҳларга, аҳолига фаол меҳнат қилиш ва инсон ҳуқуқлари кўламини кенгайтириш имконини беради. Қонунга эътиборсизлик, ҳар қандай ортиқчалик, қонунга шафқатсизлик, «Истаганимни қиламан» демократик шаклидаги зиддиятларга барҳам бериш керак. Бунинг йўлларида бири ёшларни ҳуқуқий тарбиялаш фаолиятидир. Бу соҳада Ўзбекистонда ҳуқуқий нигилизмнинг олдини олишни ривожлантириш зарур, чунки ёшлар ўртасида ҳуқуқий нигилизмнинг қабул қилиниши катта хавф туғдиради.

REFERENCES:

1. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикасининг сайланган Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси

Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси. Халқ сўзи. 6.12.2016.

2. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.05.2023 й., 03/23/837/0241 -сон.

3. Ramatov , J., Baratov , R., Jurabayev , N., Umarova , R., Mamajanova , G. Evolution of Railway Construction Development in Uzbekistan: Past and Prospects 2022AIP Conference Proceedings 2432,030011 <https://doi.org/10.1063/5.0090845>

4. Ramatov, J., Aleksandr, L., Baratov, R., Umarova, R., Djurabayev, N. 57767291700;58951007900;57768752000;57768501200;58951171800;

5. Бабаходжаев Р. "Некоторые методологические вопросы терминологии." чебная терминосфера по избранной специальности сборник материалов научно-практического семинара (2010).

6. Бабаходжаев Р. Русский пласт в гидронимии Ташкента и Ташкентской области //Современные проблемы филологии. – 2020.

7. Бабаходжаев Р. Русский пласт в гидронимии Ташкента и Ташкентской области //Современные проблемы филологии. – 2020.

8. Бабаходжаев Р. Проблемы славянской лексикологии и фразеологии //славянские языки: системно-описательный и сотсиокультурный аспекты исследования. – 2017.